

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Авторитаризм — віра, що сильна централізована влада, що здійснюється згори, є і бажаною, і необхідною, і тому вимагає беззаперечного підкорення.

Буденна політична свідомість - це сукупність ідей і поглядів, що виникають безпосередньо з повсякденної практики соціальних груп, класів, окремих індивідів.

Буржуазна ідеологія – марксистський термін, що визначає теорії та ідеї, які служать інтересам буржуазії, приховуючи протиріччя капіталістичного суспільства.

Віра політична – ставлення до дійсності, продиктоване глибокою прихильністю до політичного ідеалу, векторно-регулятивний чинник змін у суспільному житті; особисто набуті, емоційно пережиті й визнані політичні ідеали, принципи і норми поведінки та діяльності, ознака політичної культури людини.

Гендерна політика – сукупність теоретичних принципів і практичних заходів, які розробляються й реалізуються державою у сфері взаємовідносин між статевими групами суспільств з метою забезпечення певних можливостей для чоловіків і жінок у використанні економічних і соціально – політичних прав.

Глобалізація — комплекс «павутини» чи взаємного зв'язку, через який життя набуває своєї форми за допомогою рішень чи подій, що трапляються на відстані; глобалізація відображає зростаючу проникливість держави-нації.

Громадянство — членство в державі; відносини між собою і державою, основані на взаємних правах та обов'язках.

Гуманізм — філософська течія, що надає моральну перевагу досягненню людських потреб та цілей.

Демократія — правління людьми; заключає в собі і участь народу, і держави в суспільних інтересах і може набувати різних форм

Демократичний соціалізм – соціально-економічна і політична концепція, яка проголошує трансформацію капіталізму в соціалізмі шляхом перманентних реформ, поглиблення і розвитку демократії.

Державний соціалізм — форма соціалізму, при якій держава контролює і управляє економічним життям, діючи, теоретично, в інтересах народу.

Доктрина – вчення, наукова або філософська теорія, система поглядів, керівна політична програма.

Екстремізм – прихильність в ідеології та політиці крайніх поглядів і засобів у досягненні певних цілей.

Закон — встановлені і записані правила соціальної поведінки, які забезпечуються державними органами: поліцією, судами та в'язницями

Ідеал політичний – ціннісно-світоглядне відображення та впорядкування соціально-політичних реалій у вигляді мети, образів, уявлень про майбутнє.

Ідеократія – верства професійних ідеологів, які культивують залежність суспільної свідомості від ідеології.

Ідеологія – це теоретично узагальнена система поглядів і переконань стосовно суспільства, в якій теоретичне та емпіричне знання переплітається з віруваннями і ціннісними орієнтаціями.

Ідеологія політична – система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, яка відбиває інтереси, світогляд, ідеали, умонастрої людей, класів, націй, суспільства, політичних партій, громадських рухів та інших суб'єктів політики. Ідеологія політична може розглядатися як форма суспільної свідомості й як явище культури.

Індивідуальність — самореалізація, досягнута за допомогою реалізації характерної чи унікальної індивідуальності і притаманних якостей індивіда; те, що відрізняє одну особу від іншої

Комунізм – політична ідеологія, що припускає устрій суспільства на основі принципів колективізму, соціальної рівності та соціальної справедливості.

Консерватизм – політична ідеологія і практика суспільно-політичного життя, що орієнтуються на збереження і підтримання існуючих форм соціальної структури, традиційних цінностей і морально-правових засад.

Лібералізм – політична та ідеологічна течія, що об'єднує прихильників парламентського ладу, приватної власності, вільного підприємництва і демократичних свобод.

Лібертаризм – напрям лібералізму, для якого характерні абсолютизація індивідуальної свободи, заперечення втручання держави в економіку й соціальні відносини, прихильність до вільного ринку та необмеженої свободи розпоряджатися власністю.

Маскулінізм – світогляд, що затверджує і приписує характер природності чоловічому домінуванню в суспільстві.

Масова політична свідомість - це опосередковане вираження потреб людей, а також їх знань про суспільно-політичну дійсність, котрі вироблені різними ідеологіями й закріплені в політичній культурі, здобутих практикою масових соціальних груп.

Месіанізм – у політиці – вчення ідеологічного характеру про особливу роль певних спільнот, організацій, лідерів у історії тієї чи іншої країни або всього людства.

Народництво – ідеологія та суспільно-політичний рух російської та української інтелігенції в другій половині XIX ст.; різновид селянської соціалістичної утопії.

Нацизм – назва німецького фашизму, що походить від назви Націонал-соціалістичної робітничої партії в Німеччині. Для ідеології нацизму характерні: расизм, шовінізм, анти-демократизм, елітизм, зовнішньополітичний експансіонізм, марення про світове панування.

Націоналізм – теорія і практика етнічних і соціально-політичних відносин у суспільстві, що ґрунтуються на самоідентифікації нації у розв'язанні політичних, державних, економічних, соціокультурних проблем суспільного розвитку країни, традиціями, станом суспільної психології та специфікою довколишнього соціосередовища.

Національна ідея – політичний проект майбутнього нації, імператив її свідомості й чину, смисложиттєвий чинник національного розвитку.

Невтручання держави концепція – доктрина, згідно з якою держава має якомога менше втручатися в економічну сферу, обмежуючи свою роль захистом особи і власності, справами національної оборони і забезпеченням функціонування певних суспільних благ, таких як дороги і порти.

Неолібералізм – сучасна політична течія, різновид традиційної ліберальної ідеології і політики, що сформувався як відображення трансформації буржуазного суспільства від вільного підприємництва до державно-монополістичного регулювання економіки, інституціоналізації нових форм державного втручання в суспільне життя.

Неофашизм – різноманітні варіанти відтворення елементів ідеології і політичної практики фашизму, соціальну базу яких становлять маргінальні верстви населення.

Патріотизм – любов до батьківщини, почуття відповідальності за її долю, готовність і здатність служити її інтересам та сприяння її успіхам у сферах внутрішнього життя й на міжнародній арені.

Політика — діяльність, пов'язана із створенням держави чи механізму управління; більш широко, це процес, через який виражається і будь-яким шляхом вирішується соціальний конфлікт

Політична доктрина – основоположний принцип діяльності суб'єктів політичного процесу, заснований на певній політичній ідеології.

Політична свідомість – це система теоретичних та буденних знань, оцінок, настроїв і почуттів, за допомогою яких відбувається усвідомлення сфери політики соціальними суб'єктами (індивідами, групами, класами, спільнотами).

Право — широка можливість скористатися чимось, що характеризується прихильністю до таких принципів як влада, порядок, ієрархія та обов'язок

Ринковий соціалізм – течія соціалізму, що виступає за поєднання суспільної власності на засоби виробництва з широким застосуванням ринкових механізмів в економіці.

Солідарність – одностайність, спільність інтересів, активне співчуття певним діям або судженням; соціальна згуртованість, єдність дій, спільна діяльність, в ході якої досягаються певні цілі, розв'язуються суспільні проблеми, реалізуються спільні інтереси.

Соціал-демократія – політичний рух та ідеологія, що поєднують соціалістичні уявлення про суспільство соціальної справедливості з деякими ліберальними ідеями і цінностями. Базові цінності соціал-демократії – свобода, справедливість, солідарність і рівність.

Соціалізм – вчення і теорії, які утверджують ідеал суспільного устрою, заснованого на суспільній власності в різноманітних формах, відсутності експлуатації, справедливому розподілі матеріальних благ і духовних цінностей залежно від затраченої праці, на основі соціального забезпечення свободи особи.

Теоретична свідомість - систематизоване, цілісне концептуальне відображення корінних інтересів певної нації, соціальної групи, організації, що пов'язані з боротьбою за владу, її утриманням та захистом задля реалізації цих інтересів.

Утилітаризм – назва однієї з течій теорії моралі, що прямо чи опосередковано оцінює все розмаїття діяльності, політики, рішень і вибору на основі їх спрямованості на здобуття щастя для тих, кого зачіпає та чи інша дія.

Фашизм – ідейно-політична течія, що сформувалась в 1919 р. на базі категоріального синтезу концепцій нації як вищої і одвічної реальності та догматизованого принципу соціальної справедливості (Дж. Джентіле).

Фемінізм – інтелектуальний і громадський політичний рух за зрівняння жінок у правах із чоловіками в усіх сферах публічного і приватного життя; соціальний рух за рівні права й можливості для жінок та чоловіків, досягнення яких надало б жінкам рівного із чоловіками статусу в суспільстві, свободу в обранні способу життя, вільного від соціальних та ідеологічних обмежень.

Християнство – одна з трьох світових релігій (поряд з ісламом та буддизмом), що включає три основні гілки – католицизм, православ'я і протестантизм, об'єднані вірою в Христа.

Шовінізм – агресивна форма націоналізму, проповідь національної виключності, протиставлення інтересів однієї нації інтересам іншої нації, розпалювання національної ворожості й ненависті.